

UZASADNIENIE

Decyzją z 14.04.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. na podstawie art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych po rozpatrzeniu wniosku z 7.02.2020 r. odmówił B. R. (1) prawa wypłaty do świadczenia niezrealizowanego po zmarłej matce H. M.. W uzasadnieniu organ rentowy podniósł, że niezrealizowane świadczenie zostało wypłacone synowi zmarłej H. S. M. na podstawie oświadczenia o prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłą.

/decyzja k. 67 akt ZUS/

W dniu 4.06.2020 r. B. R. (1) nie zgadzając się z powyższą decyzją złożyła od niej odwołanie. Wniosła o przyznanie prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce. Odwołująca wskazała, że S. M. (1) nie prowadził ze zmarłą matką wspólnego gospodarstwa domowego. Zmarła oraz jej syn zamieszkiwali w odrębnych domach. S. M. (1) prowadzi odrębne gospodarstwo domowe ze swoją żoną S. M. (2) oraz córką K. M..

/odwołanie k. 3-3v/

W odpowiedzi na odwołanie z 12.06.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie, wywodząc jak w uzasadnieniu skarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie k. 5-5v/

W toku dalszego procesu wnioskodawczyni poparła odwołanie. Zainteresowany S. M. (1) nie zajął stanowiska w sprawie. Pozostali zainteresowani G. S., J. M. i Z. M., prawidłowo powiadomieni o terminie rozprawy, nie stawili się i nie zajęli stanowiska w sprawie.

/stanowiska 00:00:24, 00:01:04 - płyta CD k. 35, 00:15:00 – płyta CD k. 71/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Matka wnioskodawczyni B. H. M. była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłym mężu M. M. (3) od 5.09.2018 r. Dodatkowo była uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego. Termin płatności renty ustalono na 20 dzień każdego miesiąca.

/bezsporne, decyzje k. 15-17, k. 25-27 akt ZUS/

H. M. zmarła w dniu 15.12.2019 r. W dacie śmierci była wdową.

/bezsporne, odpis skrócony aktu zgonu k. 33 akt ZUS/

H. M. posiadała oprócz wnioskodawczyni także córkę G. S. i synów S. M. (1), J. M. i Z. M..

/bezsporne, odpis skrócony aktu urodzenia k. 53 akt ZUS/

Spadek po zmarłej matce nabyły w równych częściach wszystkie jej dzieci.

/postanowienie - koperta k. 32/

H. M. w dacie swojej śmierci zamieszkiwała sama (a do śmierci swojego męża w dniu 5.09.2018 r. wraz ze swoim mężem) w należącym do niej domu jednorodzinnym położonym w miejscowości (...), gmina K.. W bliskim sąsiedztwie domu zmarłej w odrębnym domu jednorodzinnym (pod adresem B. 55a, gmina K.) zamieszkiwał i prowadził wspólne gospodarstwo domowe syn zmarłej – S. M. (1) wraz ze swoją żoną S. M. (2) oraz córką K. M.. Oba domy były położone

na jednej nieruchomości gruntowej. Każdy z domów miał osobne wejście, osobną kuchnię, osobne ogrzewanie. Woda jest podłączona do działki, na której stoi dom S. M. (1) i jego rodziny.

H. M. prowadziła samodzielne gospodarstwo domowe. H. M. w ramach jednoosobowego gospodarstwa domowego oraz S. M. (1) wraz ze swoją rodziną w ramach trzyosobowego gospodarstwa domowego posiadali odrębne źródła utrzymania, ponosili odrębne opłaty (energia) związane z utrzymaniem swoich domów, za korzystanie z wody płacili na zmianę. Zainteresowany S. M. (1) korzystał z zasiłku chorobowego, następnie uzyskał prawo do renty. Jego żona i córka nie pracowały, pozostawały na wyłącznym utrzymaniu S. M. (1), rodzina korzystała z pomocy teściów S. M. (1). Zmarła z przysługującej jej renty pokrywała wyłącznie koszty swojego utrzymania. Zmarła nie dokładała się do budżetu domowego S. M. (1) i jego rodziny. Pomocy w bieżących sprawach dnia codziennego (robienie zakupów, sprzątanie domu) H. M. udzielały wszystkie jej dzieci i wnuczki. Mieszkający blisko S. M. (1) wraz ze swoją rodziną pomagali zmarłej także w gotowaniu, odbieraniu pieczywa czy większych pracach (np. remont płotu). Ze względu na ograniczenia ruchowe zmarłej bezpośrednio przed śmiercią (z powodu złamania biodra) S. M. (1) wraz z rodziną pomagał zmarłej częściej, przykładowo w myciu okien. Pozostałe dzieci zmarłej zamieszkiwały w Ł., zmarłą odwiedzały rzadziej.

/odpis skrócony aktu zgonu k. 13 akt ZUS, zeznania świadka S. M. (2) 00:02:44 – płyta CD k. 71, zeznania zainteresowanego S. M. (1) 00:23:10 w zw. z 00:09:41 – płyta CD k. 35, zeznania zainteresowanej G. S. k. 48, k. 59, zeznania wnioskodawczyni 00:23:10 w zw. z 00:03:30, 00:06:46 – płyta CD k. 35/

Pogrzeb zmarłej H. M. oraz konsolację zorganizowała głównie wnioskodawczyni. Środki pieniężne na organizację pogrzebu pochodziły z oszczędności zmarłej i zasiłku pogrzebowego.

/zeznania świadka S. M. (2) 00:02:44 – płyta CD k. 71, zeznania zainteresowanego S. M. (1) 00:23:10 w zw. z 00:09:41 – płyta CD k. 35/

W dniu 27.01.2020 r. S. M. (1) wystąpił z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po matce H. M., tj. renty.

/bezsporne, wniosek k. 41-44v akt ZUS/

Decyzją z 30.01.2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. po rozpatrzeniu wniosku z 27.01.2020 r. przyznał S. M. (1) prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce H. M. za okres od 1.12.2019 r. do 31.12.2019 r. w kwocie 1.761,26 zł. Przed wydaniem decyzji organ rentowy nie badał okoliczności prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego.

/decyzja k. 47 akt ZUS/

W dniu 7.02.2020 r. B. R. (1) jako uprawniona, wystąpiła z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po matce H. M., tj. renty. Oświadczyła, że nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłą.

/bezsporne, wniosek k. 49-52 akt ZUS/

Dwukrotnie wezwany przez organ rentowy do złożenia oświadczenia w zakresie prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłą, zainteresowany S. M. (1), w piśmie z 7.04.2020 r. oświadczył, że zamieszkiwał na jednej posesji wraz ze zmarłą i pomagał jej w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Pomocy udzielał zwłaszcza ze względu na stan zdrowia zmarłej po złamaniu i operacji biodra.

/wezwania, potwierdzenie odbioru k. 59-63 akt ZUS, pismo k. 65 akt ZUS/

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy i aktach rentowych, których nie kwestionowała żadna ze stron postępowania, oraz w oparciu o osobowe źródła dowodowe w postaci zeznań świadka S. M. (2), będącej żoną zainteresowanego S. M. (1), a także zeznania zainteresowanych G. S. i S. M. (1) oraz zeznania wnioskodawczyni. Z analizy zeznań tych osób wynika fakt

prowadzenia przez zmarłą jednoosobowego samodzielnego gospodarstwa oraz fakt korzystania przez nią z pomocy innych osób.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Niezrealizowane świadczenia Zakład Ubezpieczeń Społecznych wypłaca osobom ściśle określonym w art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 291 z późniejszymi zmianami), zgodnie z jego brzmieniem w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia określone ustawą, świadczenia należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku - małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku - innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Zatem niezrealizowane świadczenie emerytalne lub rentowe w rozumieniu zacytowanego art. 136 ust. 1, to takie świadczenie, do którego prawo zostało już ustalone lub co najmniej osoba uprawniona wystąpiła o nie jeszcze za życia, ale nie zostało ono jej wypłacone, niezależnie od przyczyn opóźnienia w wypłacie świadczenia. A contrario świadczenie zrealizowane to takie świadczenie, które dotarło do rąk osoby uprawnionej albo zostało przekazane na konto bankowe wskazane przez uprawnionego. (por. wyrok SA w Łodzi z 4.12.2013 r., III AUa 386/13, LEX nr 1428144).

Roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania (art. 136 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Z cytowanego art. 136 ust.1 wynika zatem, że prawo do świadczenia niezrealizowanego po zmarłym członku rodziny uprawnione są trzy kategorie osób:

I - małżonek i dzieci, z którymi zmarły prowadził wspólne gospodarstwo domowe,

II - małżonek i dzieci, z którymi zmarły nie prowadził wspólnego gospodarstwa domowego,

III - inni członkowie rodziny uprawnieni do renty rodzinnej lub na których utrzymaniu pozostawał zmarły.

Osoby zaliczane do II bądź III kategorii będą uprawnione do niezrealizowanego świadczenia w sytuacji gdy nie będzie osób zaliczanych do wyższej (wyższych) kategorii. W konsekwencji, gdy istnieją osoby należące do I kategorii, organ rentowy nie będzie mógł dokonać wypłaty na rzecz osób należących do II kategorii, także wówczas, gdy osoby należące do I kategorii oświadczą, że rezygnują z przysługującego im prawa czy też nie złożą wniosku jako pierwsze (por. wyrok SA w Katowicach z 28.02.2006 r., III AUa 2981/04, LEX nr 217129, wyrok SA w Gdańsku z 15.06.2016 r., III AUa 245/16, LEX nr 2073889).

Przedmiotem niniejszego postępowania była kwestia, czy B. R. (2) przysługuje prawo do wypłaty renty H. M. w ramach świadczenia niezrealizowanego.

Jak wynika z wcześniej zacytowanych przepisów niezbędną przesłanką przyznania prawa do niezrealizowanego świadczenia po osobie zmarłej jest uprzednie wystąpienie przez tę osobę z wnioskiem o przyznanie świadczenia. W niniejszej sprawie warunek ten został spełniony. Bezsprzeczne jest bowiem, że matce wnioskodawczyni B. H. M. przysługiwało prawo do renty na podstawie decyzji zawartych w aktach rentowych.

Jak ustalił Sąd, B. R. (2) w dniu 7.02.2020 r. wystąpiła z wnioskiem o wypłatę niezrealizowanych świadczeń po matce H. M., tj. renty. Oświadczyła, że nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłą.

Na skutek tego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał decyzję odmawiającą B. R. (1) wypłaty świadczenia niezrealizowanego po zmarłej H. M. z uwagi na fakt, że niezrealizowane świadczenie zostało uprzednio mocą decyzji z 30.01.2020 r. wypłacone synowi zmarłej H. S. M. na podstawie oświadczenia o prowadzeniu wspólnego gospodarstwa domowego ze zmarłą (złożonym dopiero po wydaniu decyzji i po wniosku wnioskodawczyni).

Nie ulega wątpliwości, że przy określeniu prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego należy brać pod uwagę następujące okoliczności: wspólny adres zameldowania (zamieszkania), prowadzenie wspólnego budżetu domowego, współpracę w załatwianiu codziennych spraw życiowych.

Jak wskazuje bowiem judykatura, ocena, czy osoba pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym zależy od okoliczności konkretnego przypadku, przy czym sam fakt wspólnego zamieszkiwania nie może tu mieć decydującego znaczenia. Cechami charakterystycznymi dla prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego może być udział i wzajemna ścisła współpraca w załatwianiu codziennych spraw związanych z prowadzeniem domu, niezarobkowanie i pozostawanie w związku z tym na całkowitym lub częściowym utrzymaniu osoby, z którą się gospodarstwo domowe prowadzi, a wszystko to dodatkowo uzupełnione jest cechami stałości, które tego typu sytuację charakteryzują (wyrok SA w Białymstoku z 27.02.2013 r., III AUa 511/12, LEX 1286463, wyrok SN z 2.02.1996 r., II URN 56/95, LEX nr 24775).

Posiłkowo także należy wskazać, że zgodnie z art. 6 pkt 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876), za osobę samotnie gospodarującą uważa się osobę prowadzącą jednoosobowe gospodarstwo domowe. Ustawodawca wprowadził nie zdefiniował pojęcia "prowadzenie gospodarstwa domowego", jednakże bogate orzecznictwo sądów administracyjnych w tym zakresie nie pozostawia wątpliwości, iż spełnienie przesłanki samotnego gospodarowania należy rozważać łącznie z możliwością wypełnienia przez osobę warunku wspólnego gospodarowania (pozostawania w rodzinie). Zgodnie bowiem z art. 6 pkt 14 tej ustawy, przez rodzinę rozumie się osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Faktyczny związek, o jakim mowa w powołanym przepisie, oznacza codzienne współdziałanie osób zmierzające do lepszego zaspokojenia ich potrzeb bytowych, w tym mieszkaniowych, żywnościowych i polegających na zapewnieniu dochodu stanowiącego źródło utrzymania (zarobkowych). Wspólne zamieszkiwanie jest przesłanką uznania za rodzinę osób zamieszkujących ze sobą, jeżeli równocześnie z tym zamieszkiwaniem występuje element wspólnego gospodarowania. Wspólne zamieszkiwanie polega na dzieleniu lokalu mieszkalnego w sposób pozwalający stwierdzić, że koncentruje się w nim aktywność życiowa osoby zamieszkującej. Wspólne gospodarowanie opiera się zaś na podziale zadań związanych z właściwym prowadzeniem gospodarstwa domowego, a także - jeżeli występuje w funkcjonalnym związku z tym gospodarstwem - gospodarstwa rolnego. Wspólnie gospodarować, znaczy zatem wspólnie prowadzić gospodarstwo domowe (por. wyrok NSA z 26.03.2013 r., I OSK (...), LEX nr 1334583).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, że zmarła H. M. prowadziła samodzielne gospodarstwo domowe w należącym do niej domu jednorodzinnym położonym w miejscowości (...), gmina K., a z przysługującej jej renty pokrywała koszty swojego utrzymania. W bliskim sąsiedztwie domu zmarłej w odrębnym domu jednorodzinnym (pod adresem B. 55a, gmina K.) zamieszkiwał i prowadził wspólne gospodarstwo domowe syn zmarłej – S. M. (1) wraz ze swoją żoną S. M. (2) oraz córką K. M.. Każdy z domów miał osobne wejście, osobną kuchnię, osobne ogrzewanie. Co istotne H. M. w ramach jednoosobowego gospodarstwa domowego oraz S. M. (1) wraz ze swoją rodziną w ramach trzyosobowego gospodarstwa domowego posiadali odrębne źródła utrzymania, ponosili odrębne opłaty (energia) związane z utrzymaniem swoich domów. Z zeznań świadka będącej żoną S. M. (1) wprost wynika, że zmarła nie dokładała się do budżetu domowego rodziny S. M. (1). Z ustaleń wynika, że pomocy w bieżących sprawach dnia codziennego (robiecie zakupów, sprzątanie domu) zmarłej udzielały wszystkie jej dzieci i wnuczki. W okresie bezpośrednio przed śmiercią ze względu na stan zdrowia zmarłej (stan po złamaniu biodra) zainteresowany S. M. (1) wraz ze swoją rodziną jedynie pomagali zmarłej w różnych czynnościach dnia codziennego (np. gotowanie). Tym samym w ocenie Sądu nie sposób stwierdzić, aby zmarła H. M. prowadziła z kimkolwiek wspólne gospodarstwo domowe.

Z powyższego wynika zatem, że H. M. w chwili śmierci nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego z osobami zaliczanymi do I kategorii osób wskazanych w cytowanym przepisie art. 136 ust. 1 ustawy emerytalnej.

W okolicznościach niniejszej sprawy niesporne jest natomiast, że wnioskodawczyni jest osobą z kręgu uprawnionych (II kategoria) do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym w rozumieniu przywołanego wcześniej art. 136 ust. 1. Z wnioskiem o przyznanie jej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłej matce wystąpiła w terminie określonym w zacytowanym wyżej art. 136 ust. 3 ustawy emerytalnej. Wobec powyższego spełnione zostały przesłanki do przyznania jej prawa do wypłaty renty w ramach świadczenia niezrealizowanego.

Okoliczność, iż organ rentowy wydał wcześniej decyzję w stosunku do S. M. (1), nie badając przesłanki wspólnego prowadzenia gospodarstwa domowego pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie, albowiem Sąd w niniejszym postępowaniu procedował wyłącznie wniosek odwołującej się.

Mając za uwagę wszystkie przytoczone wyżej okoliczności niniejszej sprawy oraz treść powołanych przepisów, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w punkcie 1 sentencji.

z. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć peł. ZUS (z aktami ZUS)(składającemu wniosek)